

KENT PLANLAMASI BAĞLAMINDA KENTSEL ALANLARDA İLETİŞİM ORTAMLARININ OLUŞTURULMASI SORUNU

Prof. Dr. Sedat CERECİ*

Özet

Kentleşme, artan göçler ve genişleyen yerleşimler nedeniyle kent yöneticilerinin en önemli sorunudur. Kentleşme aşamasında, insanların gereksinimleri ve beklentileri de hesaba katılır ve insanların yaşayacakları yerleşim planlanır. Kentleşmenin amacı, insanlara çağdaş ve uygarca olanaklar sağlamak ve uygarlıkla oluşturulmuş bir yerleşim kurmaktır. İletişim, köyde yaşıyan insanlar için de, kentte yaşıyan insanlar içinde asal gereksinimlerden biridir. İnsanların iletişim gereksinimleri nedeniyle genişleyen yerleşimlerde park, meydan gibi iletişim alanlarının planlanması ve iletişim araçlarının sağlanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. İyi planlanmış bir kent, uygar bir kültür oluşturmakta ve halkının uygarca davranmasına neden olmaktadır. Bir kent planlaması sürecinde birincil ilkelerden biri, resmi ve özel yapıların arasına toplumsal iletişim alanlarını yerleştirmektir. İnsanlar iletişim kurdukları zaman mutlu olmakta ve her nerede yaşarlarsa yaşasınlar her zaman iletişim alanları ve araçları aramaktadırlar. Kent planlaması yalnızca yerel yönetimlerin sorunu olmamakta, ulusal yönetimlerin de sorunu olarak kabul edilmektedir ve kent planlaması üzerinde çalışan yöneticiler her zaman halkları tarafından desteklenmektedir

Anahtar Sözcükler: Kent, kentleşme, iletişim, planlama, uygarlık.

CONSTITUTING COMMUNICATION ATMOSPHERE MATTER in CITY PLANNING PROGRESS

Abstract

Urbanization is the most important matter of municipality administrators because of increased migrations and expandings of cities. During urbanization, necessities of people and hopes of people are regarded and form of settlement is planned. Aim of urbanization is providing contemporary and civilized facilities for people and constitute a civilization settlement. Communication is one of main necessity of people either in a village or in a city. Because of communication necessity, communication places like parks, like squares must be planned in expanding settlements and communication instruments must be provided for people. Wellplanned settlements constitute civilized cultures and civilized culture cause people to behave civilized. In a city planning process, a primary principle is to constitute social communication places among private and official structures. People become happy

* Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Meslek Yüksekokulu Radyo Televizyon Teknolojisi Bölümü,
s.cereci@gmail.com

when they communicate and wherever they live, they always look for communication places and communication instruments naturally. City planning is not only a matter of local administrations but also a matter of national administrations and administrators who study about city planning are always supported by their public.

Key Words: Urban, urbanization, communication, planning, civilization.

Giriş

Bu çalışmada, Van'ın Erciş ilçesi belediyesinin toplumsal etkinlik alanları ve kültür ortamlarına yönelik hizmetlere ağırlık vermesinden yola çıkılarak, dünyanın hemen her alanında yoğunlaşan kentleşme hareketlerine koşut olarak, en büyük gereksinimi iletişim olan insanların kentsel alanlarda iletişim ortamlarına ulaşabilme sorunundan hareketle, kent planlamasında iletişim alanlarının varlığına ve düzenlenmesine verilen önem ve yapılan çalışmalar tartışılmıştır. Bu yolla, insanların büyüyen kentlerde iletişim gereksinimlerinin karşılanması konusundaki düzenlemelere, yerel yönetimlerin sorumluluklarına ve özellikle kent bilincine ulaşma noktasında iletişimin sağladığı verilere dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Sanayi Devrimi'yle birlikte hız kazanan kentleşme ve kentlerin genişlemesi olgusu, yeni bir kültürel yapının oluşmasına, bununla birlikte çok sayıda sorunun gündeme gelmesine de neden olmuştur. Kentte yaşayan insanların başta temel gereksinimleri olmak üzere, insanca yaşayabilmek için ihtiyaç duydukları gereksinimleri karşılamayı amaçlayan kent planlamacılığı, kentin düzenlenmesinde kentte yaşayanların gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli alan ve araçları en uygun yerlere yerleştirmeyi ilke edinmektedir. Göçler nedeniyle yalnızca insan toplulukları yer değiştirmekle kalmamış, yerleşim alanlarının ve kültürel yaşamın somut yansımalarının görüntüsü de değişmiştir. Sanayi Devrimi'nin yol açtığı kentleşme, estetikten çok işlevselliği gündeme getirmiş; göze hoş gelen kentlerden çok işlevsel, getiri sağlayan kentlerin kurulması amaçlanmıştır (Onur-Tanalı, 2004, 23).

Kentler kurulurken dikkate alınan temel amaç, kentte yaşayanların temel yaşamsal gereksinimlerinin karşılanması, bu nedenle gereksinimleri karşılayan yaşamsal alanların ve araçların oluşturulmasıdır (Greed, 1996, 241). Bu kapsamda kent planlamacıları, başta yaşam alanları, meskenler, kent yaşayanlarının alışveriş gereksinimlerini karşılayan çarşılar, çalışma alanları, atölyeler, dükkanlar; eğitim gereksinimlerini karşılayan eğitim kurumlarının bulunduğu alanlar; eğlenme gereksinimlerini karşılayan gezinti ve eğlence alanları, spor gereksinimlerini karşılayan spor alanları olmak üzere başka pek çok işlevsel alan, mekan ve yapı tasarlamaktadır.

İnsanları birbirine yakınlaştıran ve yaşanabilir, uygar bir yaşam ortamı için tasarımlar yaparak çalışmalarını sağlayan iletişim, tüm insanlar için insanca yaşamının koşullarını da sağlamaktadır (Stafford ve Reske, 1990, 277). İletişim, insanın insan olmasından kaynaklanan temel gereksinimlerinden birisi ve insan olmasının da koşuludur. Bu nedenle tarih boyunca tüm insanlar, birbirleriyle iletişim kurmak için çağın sağladığı tüm olanakları kullanarak çeşitli iletişim araçları geliştirmişler, toplumların yöneticileri de elverişli iletişim alanları oluşturmaya çalışmıştır (Buckalew-Wulfemeyer, 2000, 61). İletişim, kent yaşamının da başlıca gereksinimi olduğundan, kent yöneticileri öncelikli olarak kent halkı için toplumsal alanlar, eğlence mekanları, gezi ve dinlenme alanları gibi iletişim alanları oluşturmaya çalışmışlardır.

İletişim, nerede yaşarsa yaşasın, insanın insan olduğunu hissetmesini sağlayan, sağlıklı ve mutlu olmasını, düşünüp üretimde bulunmasını ve sorunlarının çözümünü sağlayan temel

gereksinimdir (Cereci, 2002, 64). Kırsal alanlardan çok daha fazla insanın, kalabalıklar halinde ancak düzenli biçimde yaşamak zorunda olduğu kentlerde, iletişim alanlarının ve iletişim eylemlerinin düzenlenmesi daha büyük bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Yaşam ritmi daha yüksek olan kentsel alanlarda yaşayan insanlar günlük yaşam ritminin içinde iletişime yeterli zaman ayıramamakta, yorgunluklarını giderebilecek iletişime daha çok gereksinim duymaktadırlar. Bu nedenle kent planlamacılarının üzerine düşen en büyük görevlerden biri, kent yaşayanları için iletişim ortamları ve iletişim araçları tasarlamak olarak görünmektedir.

Bireylerarası iletişimde en etkili yöntem olan yüzyüze görüşme, kentsel alanda yaşayan insanların iletişim gereksinimlerini karşılayan en etkili yöntem olarak yaşamın içinde yer almakta; kentsel alanda yaşayan insanların birbirleriyle görüşüp konuşabilecekleri ortamların tasarlanması gerekli bir görev olarak kent planlamacılarına yüklenmektedir (Cereci, 2010). Bu nedenle deneyimli kent planlamacıları, iletişimi de insanın temel gereksinimleri arasında değerlendirmekte, kentsel alanın tasarlanmasında, insanların bir araya gelerek iletişim kurabilecekleri meydan, bulvar, park, alışveriş merkezleri, eğlenme alanları gibi alanların planlanmasına özen göstermektedir. İlerlemeyi hedefleyen toplumlar, devletin girişimleri başta olmak üzere, tüm bireyler için iletişim ortamları oluşturmakta, iletişim araçlarını insanların hizmetine sunmaktadır (Wink, 2002, 431). Tarihte adı geçen tüm büyük uygarlıklar insanların kolaylıkla birbirleriyle iletişim kurmaları ve iletişime dayalı ilerlemeyi sağlayabilmek için, agoralar, forum alanları, Pazar yerleri, arenalar, spor salonları, panayırklar kurmaya özen göstermiştir.

Toplumsal geri kalmışlığın başlıca nedenlerinden biri, uzlaşmazlık, şiddet, kargaşa ve terörden oluşan olumsuzluktur (Oberschall, 2004, 33). Uzlaşmazlığın ve neden olduğu kargaşanın temelinde, iletişimsizlik bulunmaktadır. Yeterli iletişim ortamlarının ve araçlarının bulunduğu bir alanda anlaşmazlık, uzlaşmazlık olması çok küçük bir olasılıktır. İnsanlar her ortamda iletişim kurdukça birbirlerini anlamakta, birbirlerine yakınlaşmakta, ortak özelliklerini bulmakta, birbirlerine benzediklerini keşfetmekte, birbirlerini sevmekte, paylaşmak istedikleri iletiler artmakta, daha çok görüşmek istemekte, bu yolla daha çok anlaşmakta ve uzlaşmaktadırlar.

İnsanlar kendilerini anlatmak için önce beden dili veya somut simgeler gibi araçlardan yararlanmış, ardından iletişim kurma yöntemlerini düzenledikçe yeni diller ve araçlarla iletişim kurmaya başlamışlardır. Her aşamada iletişim araçlarını ve dillerini biraz daha geliştiren insanlar, yalnızca iletişim alanındaki ilerlemeleriyle de uygarlıklar oluşturmuşlar; geniş ve sanat değeri taşıyan kamu yapıları, çok işlevli mimari yapıtlar, sanatsal diller ve araçlar da iletişimi sağlamak üzere geliştirilen üretimlerle ortaya çıkmıştır (Norris, 2001, 117). İnsanlar uygarlık tarihi boyunca geliştirdikleri iletişim araçları, aynı zamanda kentsel alanların estetik bir görünüm kazanmasında da rol oynamıştır.

Rostow, sanayi devriminden sonra daha önceki uygarlıklarda bulunmayan üç önemli özelliğin olduğunu söylemektedir: Birincisi, insanın, tabiatı anlayacağı, tahmin edeceği ve ustalıkla kullanacağı duruma getireceği fikrine sahip olmaya başlamasıdır; ikinci olarak, tabiat kanunlarının matematiksel araştırmalar sayesinde bilinebileceği düşüncesi, bilim adamlarının, bilimsel aletlere olan ihtiyacını gündeme getirmiş ve mikroskop, teleskop, termometre, barometre gibi aletlere ihtiyaç duyulması sonucu bilim adamları alet yapanlarla birlikte çalışmaya başlamıştır. Üçüncü olarak da bilim adamları ile mucitler ve iş adamları aynı kulüplerde bir araya gelmişlerdir (Hira, 2003, 241). Modernleşmenin yolunu açan bu gelişme insanın doğaya karşı egemenliği gibi görünse de, aynı insan beyni makine, alet ve yapılarla

donattığı yaşam alanının içine yine geniş doğa parçaları yerleştirebilme bu alanları insan ilişkilerini en üst düzeye çıkarabilecek araçlarla biçimlendirme yetisine de sahiptir.

Çağın gerektirdiği endüstrileşmenin doğayla bütünleşmiş yaşam tarzını geri planda bırakmış gibi görünmesine rağmen, bir yerleşim yerindeki endüstrileşme yoğunluğu ne kadar çok olursa olsun, orada doğal yaşamın varlığını hissettiren sayısız doğal ortam, park, bahçe, hatta korular ve ormanlar bulunması olasıdır ve özellikle zorunluluk olarak algılanmaktadır (Lanman, 2000, 219). Bir kent içindeki doğal ortamlar, yeşil alanlar, o kentte yaşayanlar için ferahlama, dinlenme ortamı sağlarken, bu ortamlarda gerçekleşen iletişim eylemleri yine o kentin gelişimine doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Toplumsal İletişim Ortamları

Türkiye Cumhuriyeti, 1923 Büyük Dönüşümü ile radikal dönüşüm projelerini birbiri ardına uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda başta devletin yapısı olmak üzere kılık kıyafet, alfabe, ekonomik düzen, toplumsal yapı, yaşam alanları ve yaşam araçları da hızla değişmeye başlamıştır (Aktan, 2003,387). Dönüşüm hareketi, köylerden kentlere göçü, kentsel yaşam alanlarındaki yaşam biçimlerinin dönüşmesini de doğal olarak etkilemiş, hatta körüklemiştir. Bu kapsamda, yerel kent yöneticileri yeni devlete yakışır daha temiz ve düzenli kentlerin yapımı için çabalamışlardır.

Van'ın Erciş ilçesi, son dönem belediye çalışmalarında, kent yaşayanlarının iletişim gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulmuş, kentin değişik bölümlerinde tasarlanmış parklar, gezi alanları, meydanlar, bulvarlarla yılan yerel yöneticileri kapsamında ödüle layık görülmüştür. Kent halkının her zaman bir araya gelebileceği, buluşabileceği, görüşüp konuşabileceği alanların önemsenerek özellikle kentin birbirinden farklı alanlarında tasarlanan toplumsal etkinlik ve kültür alanları kent halkı tarafından da hoşnutlukla karşılanmıştır (Anadolu Yerel Yönetimler, 2010, 17). Halkın bir araya gelerek iletişim kurmasını sağlayan toplumsal alanlar, tarihin her döneminde ülke ve kent yöneticileri tarafından birincil öncelikli çalışmalar olarak düşünülmüş ve kent yapılanmasının merkezi noktalarında uygulanmıştır.

Bir kentin ve orada yaşayan halkın tarihi geçmişi, kültürel gelişimi, çalışma alanları, ekonomik durumu, iklimi, coğrafyası, bitki örtüsü, diğer kentler ve toplumlarla ilişkisi ne olursa olsun, her kentin mutlaka yeşil alanlara ve parklara gereksinimi bulunmaktadır. Çünkü yeşil alanlar ve parklar, kent halkının dinlenmek ve eğlenmek için geldiği, her durumda diğer insanlarla iletişim kurduğu alanlardır. İklimin sert olduğu ve halkın zamanını büyük ölçüde çalışmak için kullandığı İsveç'in başkenti Stockholm'de bile sayısız park bulunmakta, bu parklar, kentin ağır yaşam ritminden yorulan, sıkılan insanlar için elverişli bir rahatlama, dinlenme, hatta okuma olanağı sağladığı gibi, en çok da diğer insanlarla buluşarak görüşme, söyleşme olanağı tanımaktadır (Isling, 2004, 257). Dünyada modern kent oluşturma çabası veren pek çok yerel yönetim, yerleşimler içerisinde koruluklar, arboretumlar (ağaç parkları), hatta küçük ormanlar kurmaya özen göstermektedir. Çünkü yeşil alanlar kentlere maddi getiriler sağladığı kadar, kent yaşayanlarının duygusal ve kültürel gereksinimlerini de karşılamaktadır.

Toplumsal dinamikler, toplumsal yaşamın canlı biçimde yaşadığı, toplumsal örgütlenmelerin olduğu, toplum ruhunun beslendiği alanlarda var olmakta, toplumun canlı biçimde bir arada bulunduğu, ürettiği, iletişim kurduğu alanlarda canlılığını sürdürmektedir. İnsanların birbirlerini görerek başka gereksinimlerini de karşıladıkları pazar yerleri, tören alanları, kutsal alanlar, gezinti yerleri, spor alanları, yarış alanları başlıca toplumsal alanlar

içinde yer almaktadır (Tosa, 2009, 258). Toplumların tarihsel ve kültürel birikimlerine koşut olarak düzenlenen festival, şenlik, ayin, bayram gibi etkinliklerin yapıldığı alanlar da sürekli veya geçici toplumsal alanlar olarak kent yapısı içinde yer almaktadır.

Oldukça erken dönemlerden itibaren Sümerliler, Babilliler ve çeşitli Sami kavimlerce kozmogonik ve tarımsal karakterli bahar ve güz festivallerinin kutlanageldiği bilinmektedir. Sümerliler, yaz sıcağı sonrası tarla işlerinin bitimin bir festivalle kutlandılar. Bir çeşit hasat bayramı görünümünde olan tarımsal karakterli bu güz festivali “Akiti” ya da “Zagmuk” diye adlandırılırdı (Henninger, 1987, 419). Urartu Ülkesi’nde her yıl Eylül ayının sonunda tanrılar onuruna düzenlenen “Bağ Bozumu Şenlikleri”, büyük olasılıkla halkın büyük kesimini, çok sayıda insanı bir araya getiren etkinliklerdir (Belli, 2007, 124). İçinde eğlenenin bulunduğu toplumsal etkinlikler, insanların birbirleriyle görüşmek ve yaşamın değişik yönlerini paylaşmak için katılımı istedikleri ve büyük ölçüde katılım sağladıkları olaylardır. Bu etkinlikler, çok sayıda kişiyi bir araya getirerek onlara rahat bir hareket ortamı da sağlaması açısından elverişli iletişim alanlarıdır.

İnsanların bir yerleşim yerinde yaşamaktan beklentisi, yalnızca barınmak, yemek, içmek, uyumak, çalışmak, dinlenmek gibi bedensel gereksinimlerinin karşılanması değildir. Toplumdan topluma değişmekle birlikte pek çok insan, bedensel gereksinimleri kadar, bazen daha fazla ölçüde duygusal gereksinimlerinin karşılanması için çabalamakta, özellikle kendilerini güven içinde hissetmelerini sağlayan toplumsal ilişkiler konusunda beklentiye girmektedir. Aile içi ilişkilerden evlenme koşullarına, arkadaşlar arası yardımlaşmadan toplumsal grup etkinliklerine kadar kentlerde yaşayan insanlar, yöneticilerden toplumsal iletişim ortamlarının oluşturulması için hizmet istemektedir (Farnham, 2002, 54). Bir insan yığınının örgütlenerek toplum haline dönüşmesi de ancak, bir yerleşim yerinde yaşayanların sık sık bir araya gelerek iletişim kurmaları, yaşamı paylaşmayı temel alan ilişkilerde bulunmayı gerektirmektedir.

Komşuluk ilişkileri, insan ilişkilerinin insana sağladığı yaralar anlamında aile içi ilişkilerin hemen ardından gelen önemli paylaşımlardır. Kent yaşamıyla birlikte görece zayıflayan komşuluk ilişkileri, düzenli kentlerde de toplumsal ortalarda sürmekte, paylaşılması gereken iletiler bir araya gelinebilen alanlarda iletişim konusu olmaktadır (Sampson vd. 2002, 474). Komşuluk ilişkilerini paylaşan kent yaşayanları dinlenme alanlarında, eğlence alanlarında, parklarda, alışveriş merkezlerinde buluşarak iletişimlerini sürdürmektedir.

Kent içinde, halkın kutsal saydığı alanlar da önemli toplumsal alanlar olarak işlev üstlenmekte, tarihi tapınaklar, kutsallık yüklenmiş kişilerin mezarları, türbeler, ziyaretler, dinsel özelliği bulunan kişilerin konakladıkları alanlar halkın sık sık ziyaret ettiği, özel törenler düzenlediği mekânlar olarak kent yaşamı içinde yer alırlar (Vitulo, 2003, 80). Kent halkının her fırsatta kutsal saydığı alanlara ziyarette bulunması, ziyaretler sırasında diğer ziyaretçilerle buluşmaları, görüşmeleri de kutsal alanları birer iletişim alanına dönüştürmekte, bu anlamda kutsal alanların da kent planlaması kapsamında değerlendirilmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir yerleşim yerinde, insanların türlü nedenlerle bir araya geldikleri, buluştukları, görüştikleri iletişim ortamları, toplumsal örgütlenmeye katkıda bulunduğu gibi toplumsal barışın güçlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Toplum içindeki farklı etnik kökenlere veya farklı kültürlere bağlı insanlar, toplumsal iletişim ortamlarında birbirleriyle bilgi, duygu, düşünce görüş alışverişinde bulunurken, ortak özelliklerini de fark ederek birlikte olmanın gerekliliğini ve güzelliğini de kavrayarak barış ortamının oluşmasına neden olmaktadır.

İnsanlar, yaşadıkları yerdeki özelliklere bağlı olarak kültürel bir kimlik kazanmakta, içinde yaşanılan kentin yapısı yaşayanların özelliklerine yansımaktadır. Bir kişinin ticarete yakın olması, sanata yakın olması veya spora yakın olması doğrudan içinde yaşanılan kentin özellikleriyle ilintilendirilmekte, insanlardan, içinde yaşadığı kentin özelliklerine uygun davranması beklenmektedir (Leach, 2002, 131). Bir kentin içinde yaşayan insanlar, kentin içinde bulunan toplumsal alanlarda kültürel kimliğini kazanmakta, günlük uğraşlarından siyasi görüşlerine kadar pek çok özelliklerini toplumsal ortamlarda oluşturmaktadırlar.

Kent Planlaması

İnsanın, içinde yaşamını geçirdiği bir evin araziye, iklime, kültüre, yaşam tarzına uygun olarak insanların huzurlu biçimde yaşamaları için düzenlenmesi insanların yaşamını kolaylaştırıp güzelleştirdiği gibi; bir kentin başlıca unsurlarının insan yaşamına en uygun biçimde düzenlenmesi de kent halkının yaşamını kolaylaştırmak ve güzelleştirmek için birinci yoldur (Long, 2001, 495). İnsanca yaşamının koşullarını oluşturan kent planlamasının temel amacı, insanların kentte temel yaşamsal gereksinimlerini en kolay biçimde karşılamalarını sağlamak olduğu kadar, onların duygusal yaşamlarına da katkıda bulunmak ve yaşamı süslemektir.

Yerleşim yerlerinde, özellikle büyüyen kentlerdeki ekonomik değişim ve nüfus artışına bağlı olarak ayrıntıya dayanan bir kent planlamasına mutlak gereksinim duyulmaktadır. Kent kalabalıklaştıkça, yeni yolların, meydanların, okulların, hastanelerin, terminallerin, kamu yapılarının, tapınakların, halkın temel gereksinimlerini karşılayabileceği alanların, çarşıların varlığı bir zorunluluk halini almaktadır (Chapman, 1953, 22). 20. Yüzyılın ilk yarısında bile büyük bir zorunluluk olarak görülen kent planlaması, nüfusun önemli ölçüde arttığı ve göçlerin yoğunlaştığı 21. Yüzyılın ilk yarısında tümüyle zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Tarihsel veriler, Los Angeles örneğinde olduğu gibi kentlerin düzenli büyümesinin ve insanların tüm gereksinimlerini karşılayabilecek kadar gelişmesinin olası olduğunu göstermektedir (Duncan vd., 1962, 427). Bir kentin nüfusu ne kadar artarsa artsın, ayrıntılı planlamalarla kentte yaşanabilecek bütün sorunlar en aza indirilebilmekte, bundan da öte kentte yaşayanların yaşamdan tat alabilmelerini sağlayan alanlar, yapılar, olanaklar oluşturulmakta, uygar kent ortamı sağlanmaktadır.

Kent planlaması, insanın temel gereksinimleri dikkate alınarak, özellikle insancılık ilkesi önemsenerak yapılan, insan onuruna yakışır biçimde yaşamak anlamına gelen uygarlığın ilkeleri üzerinde biçimlenen bir çalışmadır. İnsanın, tüm gereksinimlerini uygar bir biçimde gidermesini sağlamak üzere tasarlanan kent planlaması, insanların bedensel ve duygusal gereksinimlerini birlikte düşünmeyi gerektirmektedir (Jager,2004, 29). Bu kapsamda, insanların temel beslenme ve giyinme gereksinimlerini karşılayabilecekleri alanların yanı sıra, eğlenme, dinlenme, tapınma gereksinimlerini karşılayabilecekleri yapı ve alanların da planlanması gerekmektedir. İnsanın temel gereksinimi olan iletişim için gerekli alanlar da yerel yönetimlerin görevleri arasında ilk sırayı almaktadır.

Kent planlaması, yerel yönetimlerle ilgili olduğu kadar, sorumluluğun yerel yönetimlerde olması sorunun ulusal bir politikaya dönüşmesi için engel değildir. Ulusal yönetimler de kent planlaması sorununu bir devlet politikası biçiminde planlayabilir ve kent planlamasının yasalaşması bile olasıdır (Bull, 2009, 69). Bir ülkenin gelişmişliği, ülkenin dört bir yanına yaydığı uygar yaşam olanaklarıyla, bu da kentlerin düzenli yapılanmasıyla ilintilidir. Her anlamda planlanmış, düzenli kentlerde yaşayan insanlar kendilerini mutlu

hissetmekte, devlete, diğer insanlara karşı sorumluluk duygusu taşımakta, ülkenin gelişmesi için daha çok çalışmaktadırlar.

Düzenli yaşamın koşullarını hazırlayan kent planlaması, kentsel alanda olanakların eşit dağılımının sağlanması dolayısıyla suç oranlarının azaltılması, suç olgusunun ortadan kaldırılması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Kentin her bölgesinde yaşayanların, yeterli çalışma, eğitim, dinlenme ve eğlenme olanaklarına sahip olması, kent halkında adalet anlayışının, buna bağlı olarak yönetime saygı ve bağlılık duygusunun oluşmasına neden olmaktadır (King, 2004, 221). Bu bağlamda kent planlaması, sorumlu yurttaşlar yaratmanın ve ülkede adaleti ve güvenliği sağlamanın da yollarından bir olarak görünmektedir.

Kent yaşayanlarının kültürel gereksinimlerini karşılamayı da amaçlayan kent planlaması çalışmaları, daha çok kent kültürünün oluşması, kentin yeni bir kültürle tanıştırılması sonucunu da amaçlamaktadır. Uygar bir yaşam için planlanan bir kentte, uygarlığın dışına çıkarak yaşamak olası olmamaktadır. Kent halkının, bir araya gelerek konuşması, söyleşmesi, bilgilerini, görüşlerini, duygularını paylaşması, tartışması, eleştirilmesi gerekenleri eleştirmesi düşünülerek planlanmış bir kent, uygar yaşam ve uygarlık için planlanmış bir alan demektir (Eeden, 2004, 30). Uygarlığın da temelinde bulunan iletişim eylemi, uygar kent planlamasının da asal unsurlarından biridir.

Yerleşim yeri olarak kentlerden daha az gelişmiş yerler olarak kabul edilen köyler, aslında toplumsal ilişkilerin, iletişim eylemlerinin daha yoğun yaşandığı yerlerdir. İnsan ilişkilerinin içten, çıkarılıktan uzak ve büyük ölçüde sorunsuz olarak yaşandığı köy yaşamını bir düşünce olarak kentsel alanlara taşımak da olasıdır. Bunun en elverişli yolu, kentsel alanlarda insanların sık sık bir araya gelip görüşebileceği, hatta köylerdeki gibi dedikodu yapabileceği iletişim alanları oluşturmaktır (Englund, 2002, 149). Yaşam rahatlığı açısından köylerden daha gelişmiş olan kentlerde, köy yaşamındaki sıcak insan ilişkilerinin sürdürülmesi, gerekli düzenlemelerle olası olmaktadır.

Değerlendirme

Son yıllarda bir soruna dönüşerek artan göç ve geleneksel sınırlarını aşarak genişleyen kentler, kentleşme konusunu gündeme getirmekte, pek çok yerleşimin plansız bir biçimde genişlemesi ve yapılanması kent planlamasının bir sorun olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Kentler kurulurken ve genişlerken, kent yaşayanlarının temel gereksinimlerini dikkate alma gereği çoğu zaman ihmal edilmekte, kentte yaşayanların maddi gereksinimleri kadar önemli olan tinsel gereksinimleri çoğu zaman unutulmaktadır. Bu nedenle, insanların uygarca yaşamak için en önemli gereksinimi olan iletişim ve iletişim kurabilecekleri alanlar ve araçlar düşünülmemektedir.

Los Angeles, Stockholm gibi insanların erinçle, gönençle yaşadıkları kentlerde özel meskenler ve kamu yapıları kadar önemsenen toplumsal iletişim ortamlarının, kent planlaması kapsamında tüm yerleşimlerde dikkate alınarak kentin yapısı içine yerleştirilmesi gerekmektedir. Toplumsal iletişim ortamlarının, kent halkının hem dinlenmek, eğlenmek, hem de iletişim kurmak için kullandığı alanların kent içindeki değişik bölgelere dağılımını içeren kent planlaması, kent halkının uygarlaşmasına, çağdaş koşullara ayak uydurmasına temel oluşturduğu gibi, planlanmış kentlerde yaşayan insanların da evrensel uygarlık çabalarına katkıda bulunduğu belirlenmiştir.

Bir yerleşimin oluşumunda, insan ilişkileri ve iletişim ortamlarının en az insanın bedensel gereksinimleri kadar önemsendiği ve bu gereksinimlere uygun altyapı ve olanakların tasarlandığı gelişmiş toplumlarda toplumsal etkinlikler ve insanların bir arada bulunup bilgi,

duygu, düşünce ve görüşlerini paylaşabilecekleri ortamlar da sistematikleşmiş, bir düzen içinde işlerlik kazanmıştır. Toplumsal yapının aksamadan işlemesi ve toplumu uygarlık düzeyine ulaştıran bir örgütlenmeye kavuşması için insan ilişkileriyle ilgili alan, araç ve olanakların öncelikle düşünülmesi, planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Dünyadaki uygar kent örneklerinde, yerleşim yerinde yaşayanların bedensel ve maddi gereksinimleri olan beslenme, barınma, giyinme kadar, duygusal ve zihinsel gereksinimlerinin de önemsendiği; ekonomik sorunlarını büyük ölçüde çözümlenmiş toplumlarda duygusal ve kültürel gereksinimlerin daha fazla önemsenerek yatırımların bu alanlarda yoğunlaştırıldığı görülmektedir. İnsanların psikolojik sorunlarının konjonktürel koşullara bağlı olarak her geçen gün artış gösterdiği 21. yüzyılda, kent planlaması ve bu kapsamda kentlerde insanların her zaman buluşabilecekleri, bir araya gelebilecekleri, görüşebilecekleri, tartışabilecekleri, eğlenebilecekleri alanların ve araçların oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Kaynaklar

AKTAN, Coşkun Can (2003). “Toplumsal Dönüşüm ve Türkiye”. **Moderniteden Postmoderniteye Değişim**. Ed. Coşkun Can Aktan. Konya: Çizgi Kitabevi.

Anadolu Yerel Yönetimler (2010). “Bugünü Değil Yarını Düşünen Bir Anlayışla Yola Çıktık”. Sa. 48. S. 16-18.

BELLİ, Oktay (2007). “Urartuların Kullandıkları Müzik Aletleri ve Bunlardan Günümüze Ulaşanlar”. **ULUSLAR ARASI VAN GÖLÜ HAVZASI SEMPOZYUMU**. 06-08 Haziran 2007 Hakkari. S. 123-136.

BUCKALEW, James K. – WULFEMEYER K. Tim (2000). **Mass Media in The New Millenium**. Dubuque: Kendall/Hunt Publishing Company.

BULL, Natalie (2009). “Make No Small Plans: How Strategic Planning Shaped APT from 1995 to 2008”. **APT Bulletin**. Vol. 40. No: ¾. S. 67-72.

CERECİ, Sedat (2002). **İletişim Kurmak İnsan Olmaktır**. İstanbul: Metropol.

CERECİ, Sedat (2010). “Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki Göç Olgusunun İletişim Temeli Üzerinde İncelenmesi”. **VI. Uluslar arası Van Gölü Havzası Sempozyumu**. Van-Erciş: 9-11 Haziran 2010.

CHAPMAN, Edmund H (1953). “City Planning under Industrialization: The Case of Cleveland”. **Journal of the Society of Cleveland**. Vol. 12. No: 2. S. 19-24.

DUNCAN, Beverly ve SABAGH, Georges ve VAN ARDSOL, Maurice D. (1962). “Patterns of City Growth”. **The American Journal of Sociology**. Vol. 67. No: 4. S. 418-429.

EEDEN, Jeanne van (2004). “The Colonial Gaze: Imperialism, Myths, and South African Popular Culture”. **Design Issues**. Vol. 20. No: 2. S. 18-33.

ENGLUND, Harri (2002). “The Village in the City, The City in the Village: Migrants in Lilongwe”. **Journal of Southern African Studies**. Vol. 28. No: 1. S. 137-154.

FARNHAM, Jonathan E. (2002). “Bridge Games: Recasting Architecture fort he Cement Age”. **Grey Room**. No: 9. S. 26-57.

GREED, Clara (1996). “Policy: What Do We Want?” **Implementing Town Planning**. Ed: Clara Greed. London: Longman. 241-254.

HENNINGER, John (1987). “New Year Festivals”. **Encyclopedia of Religions**. C. 10. Ed. M. Eliade, MacMillan Publ. Com. New York. S. 415-420.

HİRA, İsmail (2003). “Bilgi Toplumu Bağlamında Toplumsalın Yapısal Dönüşümü”. **Moderniteden Postmoderniteye Değişim**. Ed. Coşkun Can Aktan. Konya: Çizgi Kitabevi.

ISLING, Bengt (2004). “A Typology of Parks of Stockholm”. **Garden History**. Vol. 32. No: 2. S. 248-260.

JAGER, Thomas (2004). “The Art of Orthogonal Planning: Laparelli’s Trigonometric Design of Valetta”. **Journal of the Society of Architectural Historians**. Vol. 63. No: 1. S. 4-31.

KING, Loren A. (2004). “Democratic Hopes in the Polycentric City”. **The Journal of Politics**. Vol. 66. No: 1. S. 203-223.

LANMAN, Sasan W. (2000). “Colour in the Garden: “Malignant Magenta””. **Garden History**. Vol. 28. No: 2. S. 209-221.

LEACH, Neil (2002). “Belonging: Towards a Theory of Identification with Place”. **Perspecta**. Vol. 33. S. 126-133.

LONG, Christopher (2000). “The House as Path and Place: Spatial Planning in Joseph Frank’s Villa Beer, 1928-1930”. **Journal of the Society of Architectural Historians**. Vol. 59. No: 4. S. 478-501.

NORRIS, Rebecca Sachs (2001). “Embodiment and Community”. **Western Folklore**. Vol. 60. No: 2/3. S. 111-114.

OBERSCHALL, Anthony (2004). “Explaining Terrorism: The Contribution of Collective Action Theory”. **Sociological Theory**. Vol. 22. No: 1. S. 26-37.

ONUR, Zeynep – TANALI, Ziya (2004). **Modern Sonrası Mimarlık Üzerine Notlar**. Ankara: TBMM Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

SAMPSON, Robert J. ve MORENOFF, Jeffrey D. ve GANON-ROWLEY, Thomas (2002). “Assessing “Neighborhood Effects”: Social Processes and New Directions in Research”. **Annual Review of Sociology**. Vol. 28. S. 443-478.

STAFFORD, Laura ve RESKE, James R. (1990). “Idealization and Communication in Long-Distance Premarital Relationships”. **Family Relations**. Vol. 39. No: 3. S. 274-279.

TOSA, Keiko (2009). “The Cult of Thamanya Sayadaw: The Social Dynamism of a Formulating Pilgrimage Site”. **Asian Ethnology**. Vol. 68. No: 2. S. 239-264.

VITULLO, Anita (2003). “People Tied to Place: Strengthening Cultural Identity in Hebron’s Old City”. **Journal of Palestine Studies**. Vol. 33. No: 1. S. 68-83.

WINK, Andre (2002). “From The Mediterranean to The Indian Ocean: Medieval History in Geographic Perspective”. **Comparative Studies in Society And History**. Vol. 44. No: 3. S. 416-445.